

OSMANLI DEVLETİ YÜKSELİŞ DÖNEMİ SİYASİ GELİŞMELER

II. MEHMET (1451-1481)

Babası II. Murat'ın ölümü üzerine tahta geçen II. Mehmet babası zamanındaki antlaşmaları yeniledi. Daha önce kuşatılan ve alınamayan İstanbul'un Fethi için başlıca yapılan hazırlıklar:

-Anadolu Hisarı karşısına Rumeli Hisarı'nı yaptırdı. Hisara Boğazkesen adı verildi. Bundan sonra, Boğazdan geçecek bütün yabancı gemiler için izin alma zorunluluğu getirildi.

-Kuşatmayı denizden desteklemek için büyük bir donanma hazırlandı(400 parçalık bir donanma oluşturuldu.).

-Bizans'ın İstanbul dışındaki topraklarından Vize ve Silivri kaleleri alınarak batı ile bağlantısı kesildi.

-Surları aşmak için tekerlekli kuleler yaptırıldı.

-Surları yıkmak amacıyla büyük toprak döktürüldü.

-Kuşatma sırasında, Mora despotlarının Bizans'a yardım etmelerine engel olmak için akıncılar, Mora üzerine ve Balkanlara gönderilerek Balkanlarda bir ordu bulunduruldu.

İstanbul'un fethini gerektiren sebepler;

* Çok önemli stratejik bir yerde bulunması (İstanbul'un coğrafi konumu son derece önemliydi),
Bizans tarafından Türklerin geçiş yollarının ve bağlantılarının engellenmesi,

* Bizans'ın Osmanlı aleyhine faaliyetlerde bulunması,

* Daha önce birçok defa kuşatıldığı halde alınamamış olması, (Bulgarlar, Avarlar, Araplar, tarafından kuşatılmış ve alınamamıştır.)

* Devletin büyümesi ve gelişmesi için İstanbul'un alınması gerekiyordu.

* İstanbul, aynı zamanda kara ve deniz ticaret yollarının üzerinde bulunması nedeniyle, ekonomik yönden de büyük önem taşıyordu.

*Ayrıca II. Mehmet; İstanbul'u fethederek Rumeli ve Anadolu'daki Türk topraklarını birleştirmek için kentin alınması konusunda kesin karar vermişti.

Yapılan çalışmalar sonunda 29 Mayıs 1453 tarihinde salı günü İstanbul fethedildi. Ortaçağın sonu yeniçağın başlangıcı kabul edilen İstanbul'un Fethi ile kuruluş devri sona erdi ve yükselme devri başladı.

İstanbul'un Kuşatılması ve Fethi:

II. Mehmet, hazırlıklarını tamamladıktan sonra, Edirne'den hareket etti ve 5 nisanda İstanbul surları önüne geldi. İmparatora elçi göndererek boş yere kan dökülmemesi için, İstanbul'un teslimini istedi. İstanbul'un kuvvetli surlarına ve Avrupa'dan gelecek yardıma güvenen imparator, bu teklifi reddetti. 6 Nisan 1453'te kuşatma başladı. Nisanın on sekizine kadar süren top atışları sonucu, surlarda birçok gedik açıldı.

Bunun üzerine bir gece saldırısı düzenlendi. Bu hücumda tekerlekli kuleler kullanıldı. Ancak Bizanslılar bu kuleleri, karada ve suda yanabilen **Grejuva** (Rum ateşi) ile yaktılar. Aynı anda donanma, zinciri kırarak Haliç'e girmek istediysen de başarılı olamadı.

Papanın aracılığı ile kuşatmanın onuncu günü Bizanslılara gönderilen üç Ceneviz ve bir Bizans gemisinin, Türk gemilerini yararak Haliç'e girmesi Fatih Sultan Mehmet'i kızdırdı.

Bunun üzerine II. Mehmet, Osmanlı donanmasının, denizden ulaşamadığı Haliç'e karadan kızaklar üzerinde kaydırılarak indirilmesi çalışmalarını başlattı. Galata sırtlarında bulunan yetmiş gemi, karadan kızaklar üzerinde çekilerek Haliç'teki Kasımpaşa Limanı'na indirildi.

II. Mehmet, 28 Mayıs gecesi büyük bir hücum başlattı. Bu hücum, 29 Mayıs 1453 Salı günü, Türk askerinin İstanbul'a girmesiyle sonuçlandı. Bu başarısından dolayı II. Mehmet'e **Fatih** unvanı verildi.

*Fetihten sonra, Bizans halkına mal ve can güvenliği sağlandı. Rumların patriklerini seçmelerine izin verildi. Ermeni ve Yahudi topluluklarına inanç ve ibadet serbestliği tanındı.

*** UYARI:** Fatih'in bu politika ile gerçekleştirmek istediği amaç, Ortodoks mezhebindeki Hristiyanları denetim altında bulundurarak onların Avrupa'da Katolik Hristiyanların etkisi altına girmelerini önlemektir.

Fatih Sultan Mehmet İstanbul'u yeniden imar etmek, ekonomisini canlandırmak ve kentin Türk nüfusunu artırmak için çalışmalara başladı. İlk olarak kentin bozulan su şebekesini ve yolları tamir ettirdi. İstanbul'a Anadolu ve Rumeli'den göçmenler, tüccar ve zanaatkarlar getirtti. Çarşı, hamam, fırın gibi birçok yapı inşa ettirdi.

İstanbul'un Fethi, Fatih Sultan Mehmet ve Osmanlı Devleti'ne büyük bir ün kazandırdı. Bu kentin ele geçirilmesiyle Avrupa, önemli bir üssünü Osmanlılara bırakmış oldu. İstanbul; ekonomik, askeri ve idarî açıdan Osmanlı Devleti için en uygun başkentti. Çünkü Osmanlıların, Anadolu ve Balkanlarda hareket ve denetim kolaylığı elde etmelerini sağlayabilecek çok önemli bir konumdaydı.

ÖRNEK TEST: Aşağıdaki savaşlardan hangisi Yavuz Sultan Selim döneminde olmamıştır?

- A) Çaldıran Savaşı B) Turnadağ Savaşı C) Mercidabık Savaşı
D) Ridaniye Savaşı E) Mohaç Savaşı

Doğru Cevap "E"dir

Fatih Döneminde Anadolu'daki Gelişmeler:**İSTANBUL'UN FETHİNİN TÜRK TARİHİ AÇISINDAN ÖNEMİ**

1. İstanbul Osmanlı Devleti'nin başkenti yapıldı.
2. İstanbul'un Fetih ile Osmanlı Devleti için İmparatorluk dönemi başladı.
3. Osmanlı Devleti'nin toprak bütünlüğü sağlandı.
4. Karadeniz ve Akdeniz arasındaki ticaret yolunun denetimi, Türklerin eline geçti.
5. Osmanlı Devletinin Kuruluş devri sona ererek Yükselme Devri başladı.

***Not:** Bu durum Akdeniz ve Karadeniz ticaretinde etkili olan **Venedik** ve Cenevizlere zarar verdi.

5. İstanbul'da bulunan Ortodoks kilisesinin koruyuculuğu Osmanlıların eline geçti.

***Not:** Böylece Osmanlı Ortodoksların lideri konumuna gelmiştir. Bu kilisenin denetim altına alınması, Hristiyan birliğini parçalama amacı taşımaktadır.

6. Osmanlı Merkezi yönetim güçlendi.

İSTANBUL'UN FETHİNİN DÜNYA TARİHİ AÇISINDAN ÖNEMİ:

1. İstanbul'un fethi ile Ortaçağ kapandı, Yeniçağ başladı.
2. Ortodokslar Osmanlı himayesine alınarak onların din ve vicdan özgürlüğü sağlandı.
3. Doğu Roma İmparatorluğu sona erdi.
4. Savaşta toprakların üstünlüğü anlaşıldı. Bundan dolayı sur ve kalelerin önemi azaldı.
5. Feodalizmin yıkılış süreci hızlanmış oldu.
6. İstanbul'un Türklerin eline geçmesi üzerine Avrupalılar yeni ticaret yolları aramaya başladı.

Not: Bu durum **Coğrafi Keşiflerin** zorlayıcı nedenini oluşturmuştur.

Batıdaki Gelişmeler; Fatih'in Batı Politikası:10-L

Rumeli'de Belgrad hariç tüm Sırbistan'ı Osmanlı ülkesine kattı. Mora despotunu ortadan kaldırdı. Eflak ve Boğadan Osmanlı devletine bağladı. Bosna-Hersek fethedildi.

Osmanlı Devleti'nin İstanbul'u almasından sonra Rumeli ve Ege Denizi'nde yapmış olduğu fetih hareketleri Venediklilerin doğu ticaretine zarar vermişti. Bu yüzden 1463 yılında başlayan **Osmanlı-Venedik savaşları** Osmanlıların üstünlüğü ile sona erdi. Venediklilerle yapılan anlaşmaya göre;
-Venediklerin elinde bulunan İtalya'daki Mora Yarımadası alındı.
-Eflak ve Bosna Osmanlı topraklarına katıldı.
-Ayrı ayrı yapılan bir seferle; Hersek Dukaklığı ve Boğdan Osmanlıya bağlandı.

Venedikliler her yıl ödeyecekleri vergiye karşılık bazı imtiyazlar kazandılar. İstanbul'da balyoz (elçi) bulundurabilecekti. Bu olay Osmanlı Devletinin verdiği ilk imtiyazdır.

Balkan fetihlerinden sonra Anadolu'ya yönelen Fatih'in buradaki amacı neydi?

Anadolu'daki siyasi otoriteyi sağlamak ve Karadeniz ticaretini denetim altına almak.

Bu nedenle, Fatih Sultan Mehmet döneminde; **Amasra** Cenevizlerden alındı. İsfendiyağulları'na son verildi. Böylece Kastamonu ve çevresi Osmanlıya bağlanmış oldu. Trabzon Rum imparatorluğuna son verildi. Konya alınarak Karaman ülkesi topraklarının bir bölümü Osmanlı topraklarına katılmıştır. Bir Türk Devleti olan Akkoyunlu Devleti ile 1473 yılında yapılan savaşta Akkoyunlular yenilgiye uğratılmıştır.

Otlukbeli Savaşı (1473):

14. yüzyılda Doğu Anadolu'da bir devlet kuran Akkoyunlular Uzun Hasan zamanında çok güçlendiler. Uzun Hasan, kısa zamanda ülkesinin sınırlarını genişleterek büyük bir devlet kurdu. Uzun Hasan'ın Osmanlılar aleyhine faaliyetlerde bulunması, Osmanlıya itaatini bildirmemesi, Osmanlıya karşı Karamanoğulları'na destek verip koruması, Osmanlıya karşı batıdaki Rodos Şövalyeleri ve Venediklerle işbirliği yapması ve kendini Timur gibi görmeye başlaması üzerine Osmanlılar ile Akkoyunlu Devleti'nin arasını açtı. Bunun üzerine Fatih, Akkoyunlular ile savaşa karar verdi. Erzincan yakınlarında **Otlukbeli**'de yapılan savaşta, Osmanlı ordusu ateşli silâhların yardımıyla Akkoyunlu ordusunu birkaç saat içinde yenilgiye uğrattı (1473). Bu yenilgiden sonra bir daha kendisini toparlayamayan **Akkoyunlu Devleti**, Uzun Hasan'ın ölümünden sonra dağılma sürecine girdi. Bir süre sonra Safaviler Akkoyunlu Devleti'ne son verdi.

Not: Karaman ülkesi ve Akkoyunlu ülkesi kesin olarak II. Beyazıt zamanında Osmanlı devletine bağlanmıştır.

Fatih Sultan Mehmet döneminde denizlerde ise Ege adaları, Kırım Hanlığı ve Yunan Adaları alınmıştır İtalya seferi gerçekleşmiştir. Son zamanlarında hicaz suyuolları ve Dulkadiroğulları yüzünden Memluklar ile ilişkileri bozulmuştu. Bu olay II. Beyazıt döneminde de devam etmiştir.

Fatih Devri Osmanlıların en parlak devridir. Yalnız toprak bakımından değil kültür ve uygarlık bakımından da gelişmiştir. Kendi adıyla söylenen Fetih medresesini kurmuş İstanbul'un çeşitli resimlerini çizdirmiştir. Kendinden önceki Osmanlı padişahlarının; devlet **ve** memleket yönetiminde yaptıkları kanun ve tüzükleri bir araya getirerek kanunnamesini oluşturmuştur.

Koyduğu kardeş katli maddesindeki hükmü; devletin geleceği için kardeşlerin öldürebileceği kanunu Fatih Sultan Mehmet'e ait bir kanundur.

Örnek Test: Aşağıdakilerden hangisi Kanuni Sultan Süleyman'ın Batı'da izlediği politikalarından biri olarak söylenemez?

- A) Şariken'in oluşturmaya çalıştığı Avrupa Hristiyan birliğini bozmak
- B) Şariken'e karşı Fransa'yı korumak
- C) Katoliklere karşı Protestanları desteklemek
- D) Kapitülasyonları Avrupa devletlerine yaygınlaştırmak
- E) Fransa'ya kapitülasyonlar vererek, Osmanlı Devleti yanına çekmek

Doğru Cevap: "D"dir.

II. BEYAZIT DÖNEMİ (1481-1512)

Fatih'in ölümü üzerine yerine oğlu Beyazıt geçti. Zamanın en önemli olayı Kardeşi Cem'in isyanı olayıdır. Bu nedenle dış siyaset açısından sönük geçmiştir. Fatih zamanında bozulan Memluk ilişkileri; Hicaz suyuolları, Dulkadiroğulları arasındaki taht kavgaları, Ramazan Oğullarını egemenlikleri altına almak istemeleri, Hindistan'dan gelen hediyelere el koymak istemeleri yüzünden iyice araları bozulmuştu. Fakat yapılan savaşta kesin sonuç alınamaması üzerine aralarında anlaşma yapmışlardı.

Bu dönemde Osmanlı-Venedik ilişkileri bozulmuştu. Bu dönemde Kemal ve Burak Reislerin başardığı savaşları ile Venediklerin elinde bulunan **İnebahtı, Nema'in ve Yunan adaları** geri alındı. II. Beyazıt devrinde Akkoyunlu devleti tamamen yıkılarak yerine Şah İsmail Tarafından 1501 tarihinde Safevi Devleti kurulmuştur.

İran'da kurulan Safevi devletinin güçlenmesi Osmanlı devletini endişelendirmiş ve Padişahın İran'daki bu gelişmeler karşısında gevşek hareketi nedeniyle I. Selim (Yavuz)'un tahtı ele geçirmeyi hedeflemiştir.

Fatih'in vefatından sonra devşirme devlet adamları ve yeniçerilerin desteğini alan II. Bayezid Osmanlı tahtına çıktı. Fatih'in diğer oğlu Cem ise II. Bayezid'in hükümdarlığına itiraz etti. Cem Sultan'ın imparatorluğu paylaşma teklifini II. Bayezid kabul etmeyince Cem Sultan Bursa'ya gelerek hükümdarlığını ilan etti. Bursa yakınlarında yapılan savaşta kaybeden Cem Sultan Mısır'a giderek Memluklara sığındı. Karamanoğulları ve Memlukların desteğiyle yeniden ayaklanan Cem Sultan başarılı olmadı. Cem Sultan'ın Rumeli'ye geçeceğini öğrenen II. Bayezid Rodos şövalyeleriyle anlaştı. Rodos şövalyeleri Cem Sultanı Rumeli'ye geçirme yerine Fransa'ya götürdüler. Şövalyeler Cem'i ellerinde bulundurmamakla Rodos adasının güvenliğini sağlayabileceklerine inanıyorlardı. Uzun görüşmeler sonucunda Cem Sultan önce Papa'ya daha sonra da Fransa kralı VIII. Şarlen'e teslim edildi. Cem Sultan Haçlı Seferi düzenlenmesine ve din değiştirmeye yanaşmayınca Avrupalılar Cem'i gözden çıkardılar.

Not 1: 1495'te Cem Sultan'ın ölümü üzerine Avrupalıların bir Osmanlı şehzadesini kullanarak düzenlemeyi planladıkları Haçlı Seferi sonuçsuz kalmıştır.

Not 2: Osmanlı Devleti'nin iç sorunu olan Cem Olayı, Rodos şövalyeleri ve Avrupalıların devreye girmesiyle dış sorun (Avrupa sorunu) haline gelmiştir. Ayrıca bu taht kavgası Osmanlıların dış siyasette pasif kalmalarına ve İspanya'daki Müslümanlara yeterli yardımın yapılamamasına neden olmuştur.

Osmanlı - Memlûk İlişkileri

Fatih döneminde bozulan Osmanlı - Memlûk ilişkileri II. Bayezid döneminde savaşa dönüşmüştür.

Osmanlı Memlûk ilişkilerinin bozulmasında:

- Memlukların Cem Sultan'ı desteklemesi ve Memlukların Ramazanoğulları ile Dulkadiroğulları topraklarına egemen olmak istemesi etkili olmuştur.

1485 yılında başlayan savaşlar altı yıl devam etmiş ve kesin bir sonuç alınamamıştır. Sadrazam Davut Paşa tarafından Yeniçeri Ocağı'na ilk kez bu savaşlar sırasında ateşli silahlar (tüfek)

dağıtılmıştır. Tunus hükümdarının girişimiyle 1492'de yapılan antlaşma ile Fatih dönemindeki sınırlara döndüldü.

Osmanlı - Venedik İlişkileri:

II. Bayezid döneminde Doğu Akdeniz'deki Osmanlı egemenliği Venediklilerin ticaret faaliyetlerini engelliyor, Venediklilerin buralara egemen olması da Osmanlıların hareket serbestliğini kısıtlıyordu. Venediklilerin Mora halkını Osmanlılara karşı kıskırtması **Osmanlı - Venedik** savaşını başlatmıştır (1499). Cem Sultan'ın ölümünden sonra daha aktif bir politika izleyen Osmanlı Devleti, ilk önemli deniz zaferini bu savaşta kazandı, **İnebahtı, Modon, Koron ve Navarin kaleleri** Venediklilerden alındı. Böylece Venedikliler Mera'dan tamamen çıkarılmıştır (1502).

Endülüs'e Yardım Gönderilmesi:

İspanya'daki Katolikler; Müslüman Arap ve Yahudilere karşı soykırım hareketine girişmişlerdi. 1492 yılında Türk denizcileri, İspanya'daki Arap ve Yahudileri soykırımdan kurtarmıştır. Arapları Kuzey Afrika'ya taşınmış, Yahudilerin büyük bir kısmı Osmanlı topraklarına yerleştirilmiştir. Bu durum **Osmanlıların** hoşgörüsünü, ezilen uluslara ve **mültecilere yardımcı olduğunu göstermektedir**.

Balkanlardaki Gelişmeler:

II. Bayezid döneminde Karadeniz sahillerine seferler düzenlenmiştir. Boğdan üzerine sefer düzenlenerek **Kili ve Akkerman** Osmanlı yönetimine geçmiş ve Boğdan yeniden Osmanlı egemenliğine girmiştir (1484). Osmanlıların bu bölgeye ilgi göstermesinde Boğdan'ın Macarlarla işbirliği yapması ve Osmanlı Devleti'nin Karadeniz ticaretini engellemesi etkili olmuştur.

Bu fetihlerle;

- **Osmanlı toprakları karadan Kırım'la birleşmiştir.**

- **Karadeniz'in batı sahilleri Osmanlıların hakimiyeti altına girmiştir.**

XVI. yüzyılda Osmanlı donanması Karadeniz ve Akdeniz'de söz sahibi haline gelmiştir. Aynı tarihlerde Venedikliler denizcilik alanında zayıflamış, ancak Akdeniz'in batısında İspanya ve Portekiz iki güçlü denizci devlet olarak ortaya çıkmıştır.

Osmanlı - İran İlişkileri:

Akkoyunluların taht kavgalarından yararlanan Şah İsmail bu devleti yıkarak İran'da **Safaviler Devleti'ni kurdu (1502)**. XVI. yüzyıl başlarında Şah İsmail. Anadolu'yu hâkimiyeti altına alarak Türkistan, İran ve Kafkasya'yı da içine alan büyük bir devlet kurmayı amaçlıyordu.

Safaviler in bu amacı Osmanlı Devleti'nin çıkarlarına **ters** düşüyordu. Şah İsmail amacına ulaşabilmek için Anadolu'da çeşitli ayaklanmaları desteklemiştir.

Anadolu'da çıkan isyanlarda Şah İsmail suçlanmıştır. Bu isyanların en önemlisi Şahkulu İsyanı idi (1511). Şahkulu İsyanını güçlükle bastırabilmiştir. Safavilerin doğuda güçlenmesi Osmanlıların çıkarını olumsuz etkilemiştir.

Osmanlı - İran ilişkilerinin Osmanlılar aleyhine gelişmesi üzerine Şehzade Selim, babasına karşı ayaklandı. Yeniçeriler ve devlet adamlarının desteklemesi üzerine I. Selim padişah oldu (1512).

I. SELİM (YAVUZ) DÖNEMİ (1512 -1520)

II. Bayezit'in üç oğlu vardı. Büyük oğlu Ahmet; Amasya'da, ortanca oğlu Korkut; Manisa'da, küçük oğlu Yavuz Selim; Trabzon'da vali idiler. II. Bayezit, Selim'in tahta geçmesine karşıydı, çünkü **Şehzade Ahmet'in** tarafını tutmaktaydı. Yavuz Selim hükümdar olmak istiyordu. Ancak; padişah olma konusunda vâris, kanunen belirlenmediği için, tahta geçmek için harekete geçti. Bu gaye ile Trabzon'dan Kefe'ye giden Yavuz Selim, Kayın Pederi Kırım Hanı Mengüli Giray'dan aldığı kuvvetlerle Trakya'ya geldi. Babası II. Bayezit ile Çorlu yakınlarında yaptığı savaşı kaybeden Yavuz Selim, Kefe'ye kaçtı. II. Bayezit, yerine oğlu Ahmet'e bırakmak için onu İstanbul'a çağırdı. Ancak Yeniçerilerin ayaklanması ve Yavuz'u istemesi sonucu II. Bayezit, padişahlığı oğlu **Yavuz Selim'e** bırakmak zorunda kaldı **(1512).**

Saltanatının ilk dönemlerinde kardeşleri ile yaptığı saltanat mücadelesini kazanmak için önce Şehzade Korkut'u daha sonra da Şehzade Ahmet'i yakalatıp öldürttü. Ve böylece içteki sorunu sert bir şekilde çözen Yavuz Sultan Selim, bundan sonra doğu siyasetine ağırlık vermiştir.

Yavuz Sultan Selim'in temel amacı İslam dünyasında birliği sağlamaktır. Bunun için Türkistan'a kadar ulaşmak istiyordu. Hindistan ve Çin'in haritalarını çizdiren Yavuz Sultan Selim, Yeniçeri **Ocağı'nı** yeniden düzenledi ve donanmayı güçlendirdi.

Yavuz Sultan Selim batıdaki devletlerle yapılmış olan anlaşmaları yenileyerek doğuya yöneldi. Doğudaki faaliyetleriyle oğlu Kanuni Sultan Süleyman'ın Avrupa ve Akdeniz'deki faaliyetlerine ortam hazırlamıştır.

Osmanlı - İran İlişkileri:

Yavuz Sultan Selim'in hükümdar olmasından sonra Şah İsmail, Anadolu'da mezhep propagandasını yoğunlaştırmıştı. Bu durumu çözmek amacıyla İran üzerine sefere çıkmıştır. İki devlet arasında yapılan Çaldıran Savaşı'nda **(1514)** Şah İsmail yenildi. Bu savaşta Osmanlı ordusunun ateşli silâhlara sahip olması, savaşı kısa sürede sonuçlandırmış ve Osmanlılar kesin zafer kazanmışlar.

Çaldıran savaşının sonuçları;

- Anadolu'da Safevi tehlikesi önlenmiştir.
- Tebriz - Halep ve Tebriz - Bursa arasındaki İpek yolu Osmanlı denetimine girmiştir.
- Doğu ve Güneydoğu Anadolu ele geçirilmiştir. Çaldıran Savaşı dönüştürde Dulkadiroğulları Beyliği üzerine bir sefer yaparak **Turnadağ Savaşı (1515)** ile bu beyliğe son verdi ve toprakları Osmanlılara katıldı. Ayrıca bu savaş sonucunda Çukurova'daki Ramazanoğulları Beyliği de Osmanlı Devleti'ne bağlandı.
- Anadolu'da Türk Birliği kesin olarak sağlandı.
- Çaldıran Zaferi ile kazanılan topraklar, Osmanlılar ile Memlûkları komşu yaptı.

Not: Dulkadiroğulları Beyliğinin Osmanlı Devleti'ne katılmasından sonra Anadolu'da Türk siyasal birliği kesin olarak sağlanmıştır.

Osmanlı - Memlûk İlişkileri ve Mısır Seferi:

Fatih'in son zamanlarında bozulmaya başlayan Osmanlı-Memlûk ilişkileri, II. Bayezit döneminde daha da gerginleşti.

İki ülke arasındaki ilişkilerin bozulmasının başlıca nedenleri şunlardır:

Memlûk hükümdarı Kayıtbay'ın, II. Bayezit'in kardeşi Cem Sultan'a bir hükümdar gibi davranması ve Osmanlılara karşı Karamanoğlu Kasım Beyi desteklemesi, Memlûkların, Dulkadiroğulları Beyliği'nin iç işlerine karışmaları, Ramazanoğulları Beyliği'ni egemenlikleri altına almak istemeleri.

Osmanlılar ile Memlûklar arasında 1485'te başlayan ve 1491'e kadar devam eden savaşlarda, Osmanlılar çoğu zaman başarısız oldular. Her iki taraf için de büyük kayıplara neden olan bu savaşlar, Tunus hükümdarının aracılığıyla sona erdi. Osmanlılar, ele geçirmiş oldukları Çukurova yöresini Memlûklara bıraktılar. Yavuz Sultan Selim zamanında Dulkadiroğulları Beyliği'ne son verilmesi, iki ülke arasındaki ilişkileri gerginleştirdi. Ayrıca Memlûk Sultanı **Kansu Gadrî**, Yavuz Sultan Selim'in kardeşi Şehzade Ahmet'in oğlu Kasım'ı himayesine alarak bunu Osmanlılara karşı bir tehdit olarak kullandı.

Müslümanlarca kutsal kabul edilen Mekke ve Medine'nin Memlûklara bağlı olması, Abbasî halifesinin Mısır'da bulunması, Baharat Yolu'nun sona erdiği limanların Memlûkların elinde bulunması Memlûklara İslâm Dünyasında üstünlük sağlıyordu. Memlûkların bu özellikleri Yavuz Sultan Selim'in amacı ile çakışıyordu. Çünkü Yavuz Sultan Selim'in amacı; **Türk ve İslâm dünyasını tek bir yönetim altında toplamaktır.**

Not 1: Yavuz'un yönetimi eline alması ve 1517 yılında halifeliği eline geçirmesi ile birlikte Osmanlı döneminde teokratik yönetim başlamıştır.

Not 2: Memleket genişleme döneminde eyaletlere ayrılarak yönetilmeye çalışılmıştır.

Mısır Seferi'nin Sonuçları:

- Memlûk Devleti yıkılmış, **Suriye, Filistin ve Mısır** Osmanlı topraklarına katılmıştır.
- Kıbrıs, Girit ve Rodos adaları dışında Doğu Akdeniz Osmanlı egemenliği altına girmiştir.
- **Hicaz** Osmanlı himayesine girmiştir.
- Abbasi halifesi ve kutsal emanetler İstanbul'a getirildi.
- Halifelik Osmanlı Devleti'ne geçmiş, böylece Osmanlı Devleti teokratik bir karakter kazanmıştır.
- Bu seferden sonra Osmanlı Devleti İslâm dünyasının, lideri olmuştur,
- Elde edilen ganimetlerle Osmanlı hazinesi zenginleşmiş.
- Doğu Akdeniz'den geçen Baharat Yolu Osmanlı egemenliğine geçti fakat Avrupalıların Ümit Burnu Yolu'nu bulması Osmanlı Devleti'nin istediği kazancı elde etmesini engellemiştir.
- Venedikliler; Kıbrıs'ı ve Rodos için Memlûklara ödediği vergiyi Osmanlı Devleti'ne ödemeye başlamıştır.
- Mısır'ın ele geçirilmesi ile Kuzey Afrika'nın fethi için önemli bir üs elde edildi.

BİLDİKLERİMİZİ TEKRARLAYARAK PEKİŞTİRELİM:

*İstanbul'un fethinden sonra: Ayasofya Kilisesi camiye çevrilen ilk kilise oldu.

* **Baharat ve İpek Yolu:**

İstanbul'un fethi ile Fatih döneminde İpek yolunun denetimi,
Yavuz döneminde ise Mısır'ın fethi ile Baharat Yolu Türklerin eline geçti.

* Macaristan'ın fethi ile Avusturya ile komşu olan Osmanlı devleti en çok Avusturya (Almanya) ile mücadele etmiştir.

*Ferhat Paşa Antlaşması ile doğuda en geniş sınırlara ulaşıldı.

* **II. Bayezit** döneminde Yükselme döneminde duraklama, **Köprülüler** döneminde ise **duraklama döneminde bir yükselme** dönemi yaşandı.

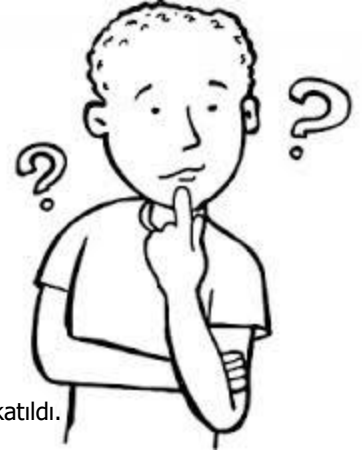
***Cezayir**, Hızır **Hayrettin Paşa'nın** Osmanlı hizmetine girmesiyle Osmanlı topraklarına katıldı.

Mısır'ın fethi ile **Kutsal emanetler** İstanbul'a getirilmiştir.

* **Amasra ve Kırım** **Fatih döneminde** fethedilince en çok bundan zarar gören devlet Cenevizler olmuştur.

* Kanuni döneminde; Rodos Adası, Trablusgarp, Sakız Adası alınmış. Cebre Deniz Savaşı yapıldı. Hint Deniz'ine Seferler düzenlendi.

* **Fatih döneminde** **Venediklere**, Kanuni döneminde Fransızlara, III. Murat döneminde ise İngiltere'ye kapitülasyon hakları verildi.

A. Aşağıda verilen cümlelerin önündeki boşlukların doğru olanlarına "D", yanlış olanlara ise "Y" yazınız.

- () Moğollar Altın Orda devleti üzerine düzenledikleri seferlerle Rusya'nın güçlenmesine neden olmuşlardır.
- () Kırım Hanlığının Osmanlı himayesine girmesi I. Beyazıt (Yıldırım) döneminde gerçekleşmiştir.
- () Yaya ve müsellemlerden oluşan ilk düzenli Osmanlı ordusu Orhan Bey tarafından kurulmuştur.
- () Anadolu Hisarı, Osmanlı Padişahı Yıldırım Beyazıt tarafından yaptırılmıştır.
- () Arapların fütüvvet, Selçukluların ahilik dedikleri geleneklere göre Osmanlılarda herhangi bir meslek dalında çırakların kalfalığa, kalfaların ise ustalığa yükselmeler loncalar tarafından sağlanmaktaydı. Gedik adını verilen bir belge ile ancak dükkân açabiliyorlardı.

B. Aşağıdaki tabloda boş olan yerleri örnekteki gibi siz doldurun.

Örnek	Karesi	Beyliği'ne son verilerek Osmanlı topraklarına katılması Osmanlıların denizcilikte söz sahibi olmalarına yani donanma gücüne kavuşmasına neden olmuştur.
A.		Savaşı Osmanlı Devleti'nin Balkanlardaki hakimiyeti kesinleşmiştir.
B.		Savaşı İlk Osmanlı- Haçlı Savaşı olarak bilinir.
C.		Bizans İmparatorlunun ilk kez yer aldığı savaştır.
D.		Döneminde Napoli krallığının elinde bulunan Otranto Gedik Ahmet Paşa komutasındaki bir ordu tarafından ele geçirilmiştir.
E.		Fatih Sultan Mehmet döneminde Akkoyunlular ile yapılan savaştır. Akkoyunlular bu savaşta zayıflamış ve yenilerek yıkılma sürecine girmişlerdir.

C. Aşağıdaki cümlelerde bulunan boşlukları uygun kelimelerle doldurunuz.

- Fethedilen yerler ve buralarda yaşayan insanların özellikleri, dirilik gelirlerinin ayrıntılı biçimdedefterlerine kaydedilmiştir.
- Haçlıların Osmanlı Devleti'nin Balkanlarda atma umuduile sona ermiştir.
- Osmanlı Devleti'nin ilk medresesi Orhan Bey dönemindete açılmıştır.
-Savaşı sonrası Osmanlılarda Fetret dönemi başlamıştır.
- ilk sosyal nitelikli dini isyanindir vedöneminde çıkmıştır

CEVAP ANAHTARI

A. 1.D, 2.Y, 3.D, 4.D, 5.D .

B.

Cevap Anahtarı

A.II. Kosova / B.Sırsındığı/ C. Koyunhisar/ D.II. Mehmet/ E.-Otlukbeli

C.

a)-tahrir/ b) II. Kosova Savaşı/ c)İznik/ d) Ankara/ e) Şeyh Bedrettin-I. Mehmet

TEST 5
KURULUŞ VE YÜKSELME DÖNEMİ İLE İLGİLİ TEST SORULARI

1. Aşağıdakilerin hangisinin alınmasıyla Osmanlılar Baltık Denizine ulaşmışlardır?

- A) Lehistan B) Avusturya C) Hindistan
D) Kıbrıs E) Rodos

2. I. Mohaç Savaşı
II. Ridaniye Savaşı
III. Çaldıran Savaşı
IV. Mercidabık Savaşı
V. Turnadağ Savaşı

Yukarıdaki savaşlardan hangileri Osmanlı'nın Mısır seferiyle ilgilidir?

- A) I, II, III B) II, III, IV C) II ve IV
D) II, III, V E) IV ve V

3. Aşağıdakilerden hangisi Fatih devrinde Denizlerde yapılan fetihlerden biri değildir?

- A) Limni B) Midilli C) Kırım D) Rodos E) Zenta

4. İstanbul'un Fethi'nden sonra Osmanlı Devleti ile mücadelesini artıran ve Osmanlı'nın denizlerdeki başarısından zarar gören devlet aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Fransa B) Venedik C) İspanya D) Portekiz E) Papalık

5. Karadeniz'deki Ceneviz üstünlüğü aşağıdaki olayların hangisiyle Osmanlılara geçmiştir?

- A) Candaroğulları'na son verilmesi B) Amasra'nın alınması
C) Kırım'ın Osmanlıya bağlanması D) Trabzon'un alınması
E) İstanbul'un Fethi

6. Aşağıdaki savaşların hangisinin sonunda Avrupalılar doğudaki en büyük müttefiklerini kaybetmişlerdir?

- A) Köseadağ B) İnebahtı C) Turnadağ
D) Otlukbeli E) Ridaniye

7. Aşağıdakilerden hangisi Fatih devri için söylenemez?

- A) Memluklarla iyi ilişkiler devam etmiştir.
B) Venediklilerle deniz savaşları yapılmıştır.
C) Eflak - Boğdan Osmanlıya bağlı beylik olmuştur.
D) Adalar Denizi'nde hâkimiyet kurulmuştur.
E) Bir başka Türk - İslam devletiyle savaşlar yapılmıştır.

8. Aşağıdaki beylik ya da devletlerden hangisi Osmanlı idaresine en son katılmıştır?

- A) Dulkadiroğulları B) Ramazanoğulları C) Karesioğulları
D) Rum - Pontus E) Karamanoğulları

9. Şehzadeliğinden itibaren Safeviler'i büyük bir tehlike olarak gören ve tahta çıktıktan sonra ilk iş olarak Safeviler'e savaş açan Osmanlı padişahı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Kanuni Sultan Süleyman B) Yıldırım Bayezit
C) Yavuz Sultan Selim D) II. Bayezit
E) Çelebi Mehmet

10. Sırp asıllı olup Enderun'da yetişen ve I. Süleyman, II. Selim, III. Murat'a sadrazamlık yapan devşirme devlet adamı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Köprülü Mehmet Paşa B) Fazıl Ahmet Paşa
C) İbrahim Paşa D) Sokullu Mehmet Paşa
E) Merzifonlu Mustafa Paşa

11. Dalmaçya kıyılarının kesin olarak ele geçirilmesi aşağıdakilerin hangisi devrinde gerçekleşmiştir?

- A) Fatih devri B) II. Bayezit devri C) Yavuz devri
D) Kanuni devri E) Sokullu devri

12. Fatih devrinde başlayan İtalya seferine II. Bayezit devrinde son verilmesinin nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Cem Sultan sorunu nedeniyle ile Gedik Ahmet Paşa'nın geri çağırılması
B) II. Bayezit'in savaştan ziyade zamanını ibadetle geçirmesi
C) Aynı dönemde Memluklar ile de savaş halinde olunması
D) Osmanlı - Venedik ilişkilerinin savaş haline dönüşmesi
E) Osmanlıların İtalya seferine gereken önemi vermemesi

13. Fatih devrinde Karadeniz bir Türk gölü haline getirilmiştir. Aşağıdakilerden hangisi bu duruma neden olmuştur?

- A) Amasra'nın Fethi B) Sinop'un Fethi C) Kırım'ın Fethi
D) Trabzon'un Fethi E) Mora'nın Fethi

14. Aşağıdakilerden hangisinin ele geçirilmesi ile Anadolu Türk birliği kesin olarak sağlanmıştır?

- A) Karamanoğulları Beyliği B) İsfendiyaroğulları Beyliği
C) Dulkadiroğulları Beyliği D) Hamidoğulları Beyliği
E) Trabzon Rum İmparatorluğu

15. Osmanlı Devleti'nin II. Bayezit Devrinde İspanya'daki Ben-i Ahmer devletine yardım edemeyişinin nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Yeterli deniz gücünün olmaması
B) Padişahın savaş yanlısı olmaması
C) Osmanlı - Memlûk savaşlarının olması
D) Cem Sultan sorununun devam etmesi
E) Osmanlı - Venedik ilişkilerinin bozuk olması

16. Fatih Sultan Mehmet'in İstanbul'un fethi ile Bizans İmparator-luğuna son verildiği halde, İstanbul'da Ortodoks kilisesinin varlığı korunmuştur.

Aşağıdakilerden hangisi Fatih'in bu yolla ulaşmak istediği amaç olamaz?

- A) Hristiyan dininde mezhep ayrılıklarına son vermek.
B) Yönetimi altındaki Hristiyanlara hoşgörü ile davranıldığını ortaya koymak.
C) Ortodoks kilisesinin hareketlerini kontrol altında tutmak.
D) Katolik kilisesine karşı bir güç oluşturmak.
E) Balkanlarda yapılacak savaşlarda Rumların desteğini sağlamak.

17. Aşağıdakilerden hangisi, Osmanlıların Balkanlardaki varlığını XX. yüzyılın başlarına kadar sürdürmesini sağlayan etkenlerden biri değildir?

- A) Düzenli ordusunun olması B) Adil bir yönetim uygulaması
C) Halka inanç özgürlüğü vermesi
D) Ulusçuluk akımlarına karşı etkisiz kalması
E) Uluslararası anlaşmazlıklardan yararlanması

18. Osmanlı'nın Balkanlarda kesin olarak hâkimiyet sağladığı savaş aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Sırp sındığı B) Ploşnik C) II. Kosova
D) Varna E) I. Kosova

19. Osmanlı ülkesine katılmış olan Anadolu beyliklerinden Aydınoğulları, aşağıdaki savaşlardan hangisinin sonunda bağımsızlığını yeniden kazanmıştır?

- A) Varna Savaşı B) Ankara Savaşı
C) Kosova Savaşı D) Sırp sındığı Savaşı
E) Niğbolu Savaşı

20. Aşağıdakilerden hangisi, Osmanlı Devleti'nin Kuruluş Dönemi'nde yer alan olaylardan biridir?

- A) Kırım Hanlığı'nın Osmanlı Devleti'ne bağlanması
- B) Mısır'ın Osmanlı topraklarına katılması
- C) Bulgar Krallığı topraklarının Osmanlı ülkesine katılması
- D) Kıbrıs Adası'nın fethedilmesi
- E) Şehzade Cem'in II. Beyazıt'a baş kaldırması

21. Osmanlı Devleti'nin Kuruluş Dönemi'nde devletin kurumsallaşması (örgütlenmesi) ile ilgili çalışmalar yapılmıştır.

Aşağıdakilerden hangisi bu dönemde yapılan örgütlenme çalışmaları arasında yer almaz?

- A) Toprakların mirileştirilmesi
- B) Orduda ıslahatların yapılması
- C) Vezirlik örgütünün oluşturulması
- D) Divan örgütünün kurulması
- E) Eğitim ve öğretim çalışmalarının başlatılması

22. "Osmanlı Devleti, Ankara Savaşı'ndan sonra bir süre yıkılma tehlikesi yaşamıştır." diyen bir tarihinin bu görüşüne, aşağıdakilerden hangisi kanıt olarak gösterilemez?

- A) Şehzadeler arasında taht kavgalarının başlaması
- B) Anadolu Beylikleri'nin yeniden kurulması
- C) Devletin hükümdarsız kalması
- D) Devlet sınırlarının büyük ölçüde daralması
- E) İstanbul'un fethinin gecikmesi

23. Osmanlı Kuruluş Dönemi'nde; Osman Bey, Osmanlı aşiretini beyliğe dönüştürürken, Orhan Bey ve I. Murat dönemlerinde beylik tamamen devlete dönüşmüştür.

Aşağıdakilerden hangisi, Osmanlıların aşiretten devlete geçişinde etkili olan olaylardan biri sayılamaz?

- A) Divan örgütünün kurulması
- B) Askeri birliklerin oluşturulması
- C) Sınırlarının genişlemesi
- D) Ahilerin desteğinin alınması
- E) Taht kavgalarının yaşanması

24. Orhan Bey Dönemi'nde Rumeli'ye geçilmesinde, aşağıdakilerden hangisinin etkisi olmamıştır?

- A) Bizans'tan Çimpe Kalesi'nin alınmasının
- B) Bizans içinde taht kavgalarının yaşanmasının
- C) Karesi Beyliği'nin donanmasından yararlanılmasının
- D) İlhanlı baskısının artmasının
- E) Çanakkale Boğazı'na kadar olan toprakların alınmasının

25. Aşağıdakilerden hangisi, Kuruluş Dönemi padişahlarından biri değildir?

- A) Osman Bey B) Orhan Bey C) I. Murat D) II. Beyazıt E) II. Murat

26. Osmanlı Devleti'nin, Balkanlarda kalıcı ve kesin egemenlik kurmasında, aşağıdakilerden hangisinin katkısı olmamıştır?

- A) Devşirme sisteminin uygulanması
- B) Iskan politikasının uygulanması
- C) Hristiyan topluluklara, din ve inanç özgürlüğünün sağlanması
- D) Rumeli Beylerbeyliğinin kurulması
- E) Fethedilen toprakların, derebeylerin elinden alınarak halka dağıtılması

- 27. Aşağıdakilerden hangisi Osmanlılarda,**
- I. Bayezid (Yıldırım)
 - II. Mehmet (Çelebi)
 - III. Mehmet (Fatih)

dönemlerinin ortak özelliklerinden biridir?

- A) Bir padişahın iki kez tahta çıkması
- B) Osmanlı Tarihi'nde yükselme döneminin yaşanması
- C) İstanbul'un kuşatılması
- D) Anadolu'da siyasi birliğin gerçekleştirmeye çalışılması
- E) Taht için kardeş kavgalarının yaşanması

28. Kuruluş Dönemi ile ilgili aşağıdaki eşleştirmelerden hangisi yanlıştır?

- A) Bursa'nın alınması - Orhan Bey
- B) Anadolu eyaletinin kurulması - I. Murat
- C) İstanbul'un kuşatılması - I. Beyazıt
- D) Fetret Devri'nin sona ermesi - I. Mehmet
- E) II. Kosova Savaşı - II. Murat

29. Osmanlı'ya en çok sorun çıkaran beyliktir.

İlk savaş 1387'de I. Murat Dönemi'nde yapılmıştır.

Kendilerini Anadolu Selçuklularının devamı saymışlardır.

Yukarıda özellikleri verilen Anadolu beyliği aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Saruhanoğulları B) Karesioğulları C) Hamitoğulları
- D) Karamanoğulları E) Menteşeoğulları

30. Aşağıdakilerden hangisi, Fetret Devri'nde Balkanlarda toprak kaybının yaşanmamasının nedenidir?

- A) Bizans'ın Balkan halkını kışkırtması
- B) Balkanlarda Osmanlı toprağının az olması
- C) Halkın Osmanlı yönetiminden memnun olması
- D) Şehzadelerin Balkanlarda egemenlik kurması
- E) Timur'un Balkanları ele geçirmek istememesi

31. Osmanlı Devleti'nin, Kanuni zamanında yapılan Mohaç Savaşı ile Macar ordusunu imha ederek, Macaristan'ı bağlı bir devlet haline getirmesi aşağıdakilerden hangisine neden olmuştur?

- A) Osmanlı – Rus Savaşlarının başlamasına
- B) Osmanlı – Avusturya Savaşlarının başlamasına
- C) Osmanlı – Fransa Savaşlarının başlamasına
- D) Osmanlı – İran Savaşlarının başlamasına
- E) Osmanlı – Venedik Savaşlarının başlamasına

32. Ümit Burnu'nu dolaşarak Hint okyanusuna yerleşen Portekizlileri bölgeden çıkarmak için Kanuni döneminde Hint deniz seferleri yapılmıştır.

Aşağıdakilerden hangisi Osmanlı Devleti'nin Portekizlileri bölgeden çıkarmak istemesinin amaçlarından biri olamaz?

- A) Baharat Yolu'na işlerlik kazandırmak
- B) Arap Yarımadası'nda tam denetim kurmak
- C) Bölgedeki Müslüman devletlere yardımcı olmak
- D) Osmanlı ticarî gelirlerindeki azalmayı durdurmak
- E) Portekizlilere karşı İngilizlere yardımcı olmak

33. İlk defa Osmanlı – Memlük savaşları hangi padişah zamanında yapılmıştır?

- A) Fatih Sultan Mehmet B) II. Bayezit
- C) Yavuz Sultan Selim D) Kanuni Sultan Süleyman
- E) II. Selim

34. Aşağıdaki padişahlardan hangisi Halife unvanını taşımaz?

- A) Fatih Sultan Mehmet B) Yavuz Sultan Selim
- C) Kanuni Sultan Süleyman D) II. Selim
- E) III. Murat

CEVAP ANAHTARI

1-A 2-C 3-D 4-B 5-C 6-E 7-A 8-B 9-C 10-D 11-B 12-A 13-E 14-C 15-D 16-A 17-D, 18-C, 19-B, 20-C, 21-B, 22-E, 23-E, 24-D, 25-D, 26-E, 27-D, 28-C, 29-D, 30-C, 31-B, 32-E, 33-B, 34-